

Konstaterade fall av dödligt våld

– en genomgång av anmält dödligt
våld 2015

URN:NBN:SE:BRA-659

Konstaterade fall av dödligt våld

Statistiken över *anmälda brott* omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och andra brottsutredande myndigheter. De anmälda brotten om dödligt våld inkluderar även händelser som efter utredning visar sig vara annat än brott, exempelvis självmord, olycka med mera. För att kunna redovisa tillförlitlig statistik över *konstaterade* fall av dödligt våld i Sverige tar Brå därför årligen fram denna särskilda statistik, där samtliga polisanmälningar rörande dödligt våld granskas. En mer detaljerad beskrivning av statistiken ges i avsnittet *Statistikens innehåll och uppbyggnad*.

Sammanfattning

Omfattning och utveckling av det dödliga våldet

- År 2015 konstaterades 112 fall av dödligt våld i Sverige. Det är en ökning med 25 fall, jämfört med 2014.
- Antalet offer i ärenden som innehöll flera fall av dödligt våld mer än fördubblades under året, från 10 till 22 offer, jämfört med året innan. Ökningen av sådana fall utgjorde omkring hälften av den totala uppgången 2015.
- Den senaste tioårsperioden har antalet fall av dödligt våld fluktuerat mellan 68 och 112 fall årligen.
- Sett i ett längre perspektiv, allt sedan 1990-talet då Brå började mätningarna, har utvecklingen av det dödliga våldet uppvisat en nedåtgående trend.

Brottsinformation

- År 2015 var offret i 26 procent av fallen en kvinna och i 74 procent av fallen en man. Fördelningen mellan könen har sett likartad ut sedan 1990-talet.
- I närmare en tredjedel (29 %) av de konstaterade fallen av dödligt våld 2015 användes skjutvapen, vilket är en något lägre andel än 2014 (32 %).
- Användningen av skjutvapen i fall av dödligt våld låg fram till mitten av 2000-talet på omkring 20 procent. Den senaste femårsperioden har andelen varit i genomsnitt 28 procent

Regional fördelning

- 71 procent av de konstaterade fallen av dödligt våld 2015 anmäldes i någon av storstadsregionerna Stockholm, Väst och Syd. Mönstret har sett likadant ut sedan 2010.
- I regionerna kan både ökningar och minskningar av antalet konstaterade fall noteras under 2015. Störst ökning kan ses i Region Väst, där antalet mer än fördubblades, från 14 fall 2014 till 34 fall 2015.

Definitioner/avgränsningar

- Med **dödligt våld** avses i denna rapport fullbordade mord, dråp, barnadråp och misshandel med dödlig utgång. Däremot undantas fall som av rättsväsendet bedömts som nödvärn.
- Med **konstaterade fall** avses anmälda brott om dödligt våld (dödsfall) där man kunnat konstatera att det med stor sannolikhet är dödligt våld som är dödsorsaken. Med **fall** avses i statistiken unika individer som fallit offer för dödligt våld. Endast fall där gärningen har begåtts i Sverige och har anmälts till polisen eller en annan brottsutredande myndighet ingår i statistiken.

Inledning

Statistiken över antalet anmälda brott som avser *fullbordade mord, dråp, barnadråp eller misshandel med dödlig utgång* ger en överskattad bild av det faktiska antalet fall av dödligt våld. I statistiken redovisas nämligen samtliga anmälda händelser med dödlig utgång där det funnits anledning att utreda om dödligt våld kan ha varit dödsorsaken. Många av dessa händelser visar sig efter utredning avse annat än dödligt våld, till exempel självmord, olyckor eller naturlig död. Det händer även att flera polis-anmälningar upprättas för ett och samma fall av misstänkt dödligt våld, vilket innebär att statistiken innehåller dubletter. Vidare förekommer det att försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp felaktigt registreras som fullbordade mord eller dråp. I anmälningsstatistiken ingår även dödligt våld som begåtts utomlands, men som anmälts i Sverige.

Diskrepansen mellan antalet anmälda och faktiska brott om dödligt våld har ökat över tid. Andelen konstaterade fall av de anmälda brotten om dödligt våld har minskat från hälften till en tredjedel sedan Brås granskning började. Det kan bland annat förklaras av att de manuella kontrollerna av polisanmälningarna kommit att bli färre sedan polisen införde ett digitaliserat ärendehanteringssystem för registrering av brottsanmälningar i början av 1990-talet. Sammantaget innebär dessa omständigheter att statistiken över anmälda brott är olämplig att använda som mått på det faktiska dödliga våldet, både vad gäller omfattning och utveckling.

Det finns ett stort allmänt intresse av tillförlitlig information om det dödliga våldet. Brottsförebyggande rådet (Brå) tar därför sedan 2002 årligen fram denna särskilda statistik över anmält dödligt våld. För att kunna presentera en tillförlitlig statistik över konstaterade fall av dödligt våld granskar myndigheten samtliga anmälningar om dödligt våld som registrerats hos polis och åklagare under ett kalenderår. Resultatet från granskningen, det vill säga antalet *konstaterade fall av dödligt våld*, som presenteras här utgör en del av den officiella kriminalstatistiken och bygger på den information som fanns tillgänglig upp till tre månader efter det aktuella redovisningsårets slut.

Studier av dödligt våld

Brå har studerat det dödliga våldets utveckling sedan 1990-talet. Förutom den här statistiken genomför Brå även andra mer fördjupade studier av det dödliga våldet inom ramen för olika projekt. Underlaget till de fördjupade studierna omfattar polisanmälningar och domar som lagras i en separat databas och uppdateras löpande. Uppföljningsperioden i de fördjupade studierna är ofta betydligt längre än de tre månader som används i denna statistik, vilket innebär att de generellt sett bygger på mer säker information. I praktiken blir det dock ganska små skillnader i nivån. För mer information, se avsnittet *Statistikens innehåll och uppbyggnad*. Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket publicerar årligen dödsorsaksstatistik som bygger på sjukvårdsdata.

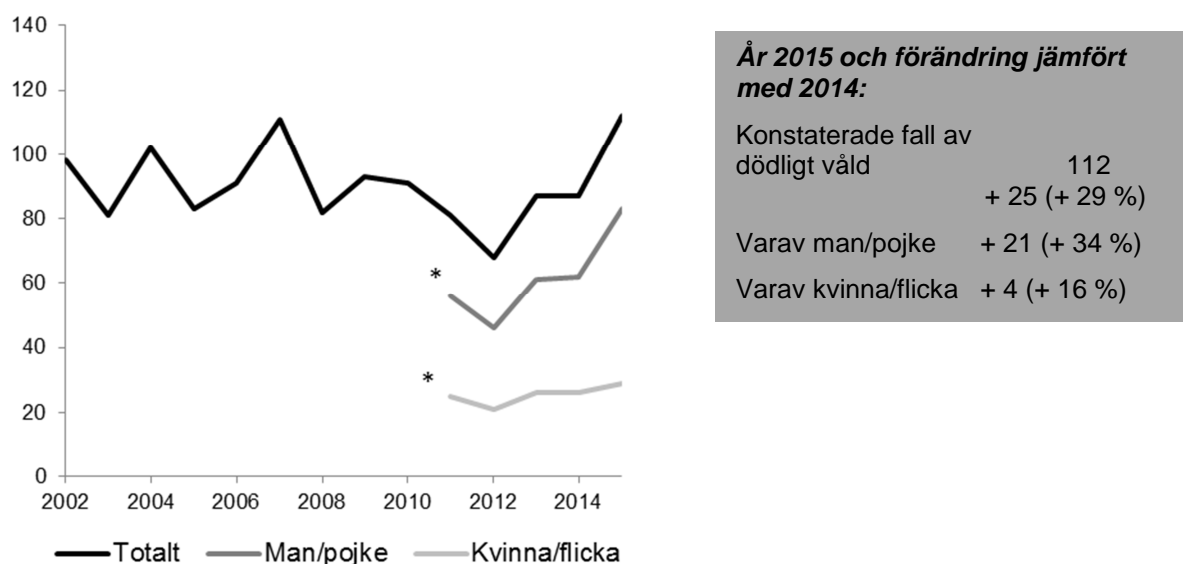
Tolkning av statistiken

När du tolkar statistiken, tänk på följande:

- Statistiken består av de fall av dödligt våld som upptäckts och anmälts till de brottsutredande myndigheterna. Med fall avses här unika individer som har fallit offer för dödligt våld.
- Statistiken avser *konstaterade* fall av dödligt våld, det vill säga dödsfall där man kunnat konstatera att det med stor sannolikhet är just våld som är dödsorsaken. Dödsfall där det av olika skäl inte är möjligt att avgöra om det beror på dödligt våld eller ej, räknas och redovisas som oklara fall.
- Statistiken utgår från registreringsdatumet för anmälan. I enstaka fall kan brottstidpunkten ligga långt tidigare (t.o.m. ett annat år) än anmälningsdatumet. Nya bevis kan också framkomma i sådana fall som initialt bedömts och registrerats som en olycka, vilket gör att ärendet registreras på nytt.
- Statistiken utgår från brott som under det aktuella året registrerats som fullbordat mord, dråp, barnadråp eller misshandel med dödlig utgång. Den omfattar inte andra typer av brott som eventuellt har omrubricerats till dödligt våld efter studiens genomförande. Vid kontroller bakåt i tiden kan konstateras att sådana omrubriceringar är ovanliga, och sker med i genomsnitt ett fall per år.
- Statistiken bygger på den information som fanns tillgänglig vid tidpunkten för studiens genomförande. Omständigheter som framkommer senare och som kan innebära att bedömningen av vissa ärenden skulle ha förändrats kommer inte med i studien och därmed inte heller i statistiken.
- De flesta konstaterade fall av dödligt våld avser vuxna personer, dvs. 18 år eller äldre. Enstaka fall kan dock gälla pojke eller flicka under 18 år. Brå kan av sekretesskäl inte särredovisa de fåtal fall som rör minderåriga.

Utvecklingen av det dödliga våldet

Under 2015 anmäldes 305 brott om mord eller dråp, merparten av dessa visade sig efter utredning avse annat än dödligt våld. I Brås granskning¹ som lett fram till den här särskilda statistiken konstaterades 112 fall av dödligt våld vilket utgjorde en dryg tredjedel av de anmälda brotten om mord eller dråp. Antalet konstaterade fall av dödligt våld har ökat jämfört med 2014, då antalet uppgick till 87 fall. 2015 utgörs delvis av att antalet offer i ärenden med fler än ett fall har ökat, från 10 personer 2014 till 22 personer 2015.² Sedan 2002, då Brå påbörjade denna statistik, har nivån över konstaterade fall av dödligt våld varierat mellan 68 och 112 fall per år kring en nedåtgående trend (se *tabell 1*).

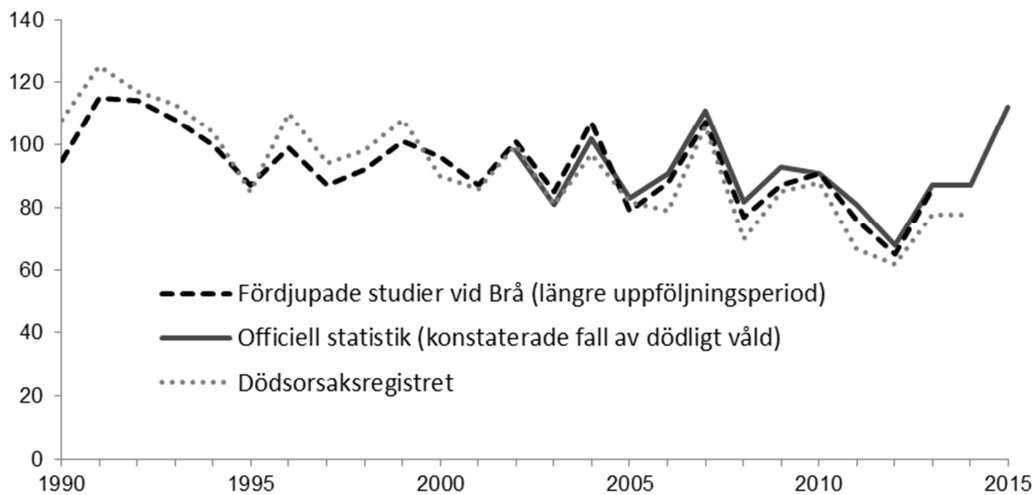

Figur 1. Antal konstaterade fall av dödligt våld 2002–2015, samt uppdelat på offrets kön 2011–2015 *Uppgift om kön är tillgänglig endast från 2011.

Sedan 2011 finns statistik uppdelad på offrets kön. Av de konstaterade fallen av dödligt våld i Sverige 2015 var offret en man i 83 fall (74 %) och en kvinna i 29 fall (26 %). Jämfört med året dessförinnan, då offret var en man i 62 fall (71 %) och en kvinna i 25 fall (29 %), har andelen kvinnor minskat något. Se tabell 21 i bilaga för mer information. Studier visar i genomsnitt att två tredjedelar av offren för dödligt våld har varit män under 1990- och 2000-talen.

¹ Även anmälda brott om vållande till annans död (ej i samband med arbetsplatsolycka eller i trafiken) har granskats manuellt för att inte missa ärenden med misshandel med dödlig utgång.

² År 2015 konstaterades 9 ärenden som tillsammans inkluderade 22 offer för dödligt våld. År 2014 konstaterades 5 ärenden som tillsammans inkluderade 10 offer för dödligt våld. Övriga ärenden som återfinns i materialet för båda åren avser ett brott, och således ett brottsoffer, per polisanmälan. Sedan 2002 har det i genomsnitt konstaterats 4 ärenden med fler än ett offer per år.

Figur 2. Antal konstaterade fall av dödligt våld enligt den officiella kriminalstatistiken 2002–2015, samt antal fall av dödligt våld från studier med en längre uppföljningsperiod än 3 månader (Brå 1990–2013) och antalet fall enligt Socialstyrelsens dödsorsaksregister 1990–2014³.

Det dödliga våldet har minskat sedan 1990-talet, då Brå påbörjade de fördjupade studierna. Statistik från Socialstyrelsens dödsorsaksregister visar en liknande trend, se figur 2. För mer information om utvecklingen av det dödliga våldet i ett längre perspektiv, se rapporten *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014*⁴.

Ett annat sätt att beskriva utvecklingen över tid är att se på genomsnittligt antal fall under femårsperioder fram till 2015 (se tabell 1). Under perioden 1990-1994 kunde i genomsnitt 107 fall av dödligt våld konstateras årligen. Motsvarande antal för 2010 – 2014 var 81 fall. Ser man till den senaste femårsperioden, räknat från 2015 och bakåt ger det i genomsnitt 85 fall årligen.

Tabell 1. Genomsnittligt antal fall under femårsperioder 1990-2014.

	1990-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010-2014 ⁵
Genomsnittligt antal fall per år	107	95	94	87	81

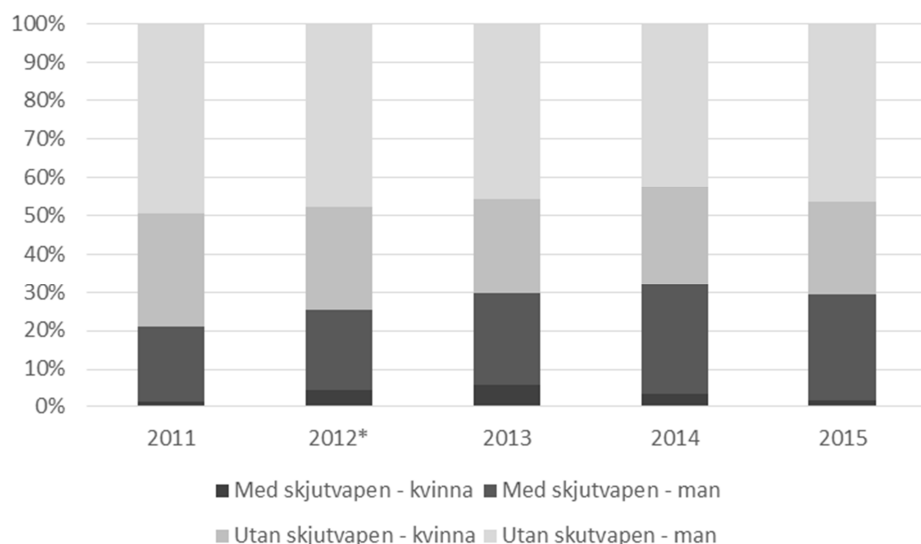
⁴ Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014. En beskrivning av utvecklingen med särskilt fokus på skjutvapenvåldet*. Rapport 2015:24.

⁵ Antalsiffran för 2014 är preliminär, se ovan not.

Brottsinformation

I den officiella statistiken över anmälda brott indelas mord och dråp efter offrets kön samt om brottet begicks med eller utan användning av skjutvapen. Denna fördelning redovisas för de konstaterade fallen av dödligt våld sedan 2011.

I figur 3 redovisas *andelar* av de konstaterade fallen av dödligt våld under de senaste fem åren (2011–2015), fördelade efter offrets kön samt förekomsten av skjutvapen. För antalsredovisning, se bilaga.

Figur 3. Andelar av dödligt våld, 2011–2015, uppdelat på om skjutvapen använts eller ej samt på offrets kön. *I ett av fallen kunde inte kön fastställas.

Skjutvapen användes i 29 procent (33 fall) av de konstaterade fallen av dödligt våld 2015, vilket är 3 procentenheter färre än året dessförinnan. I de flesta fall där skjutvapen använts 2015 var offret en man, 94 procent (31 fall), och i 6 procent (2 fall) av fallen var offret en kvinna.

Under 1990- och 2000-talen har i genomsnitt två tredjedelar av offren för dödligt våld varit män. Skjutvapen användes under samma period i omkring 20 procent av fallen⁶. De senaste fem åren har andelen konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen använts legat på omkring 28 procent.

Regionala variationer

Från 1 januari 2015 är Polismyndigheten en myndighet indelad i sju regioner istället för tidigare uppdelning i 21 länspolismyndigheter. Det innebär att statistiken över anmälda brott, och därmed också statistiken över konstaterade fall av dödligt våld, från och med i år utgår från de nya regionerna. För mer information, se avsnittet *Statistikens innehåll och uppbyggnad – regional fördelning*.

⁶ Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014. En beskrivning av utvecklingen med särskilt fokus på skjutvapenvåldet*. Rapport 2015:24.

Region Nord består av Jämtlands, Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.

Region Mitt består av Gävleborgs län, Uppsala län och Västmanlands län.

Region Stockholm består av Stockholms län och Gotlands län.

Region Öst består av Jönköpings län, Södermanlands län och Östergötlands län.

Region Väst består av Hallands län och Västra Götalands län.

Region Syd består av Kalmar län, Blekinge län, Kronobergs län och Skåne län.

Region Bergslagen består av Dalarnas län, Värmlands län och Örebro län.

Vid jämförelser med tidigare år kommer de nuvarande regionerna att jämföras med det sammanslagna resultatet från 2010 av de länspolismyndigheter som respektive region består av. Före 2010 saknas uppgifter på länsnivå. I *tabell 1* redovisas konstaterade fall av dödligt våld uppdelat efter region. *Regionstillhörighet* bestäms av den handläggande enhet som senast har hanterat brottet.

Av de 112 konstaterade fallen av dödligt våld 2015 härrör 79 fall från någon av de tre storstadsregionerna Stockholm, Väst och Syd. Det motsvarar 71 procent av samtliga fall under året. Befolkningen i dessa tre regioner utgjorde tillsammans 62 procent av Sveriges befolkning 2015. Det betyder att storstadsregionerna var något överrepresenterade jämfört med deras andel av befolkningen. Mönstret har sett likadant ut för hela den redovisade perioden 2010–2015.

Som framgår av tabellen ökade antalet fall av dödligt våld 2015 jämfört med året innan i regionerna Öst (+6 fall), Nord (+5 fall) och Stockholm (+ 2 fall). Mest ökade dock antalet fall i region Väst (+20 fall), från 14 fall 2014 till 34 fall 2015. Mellan 2014 och 2015 minskade antalet fall i regionerna Mitt (-3 fall), Bergslagen (-3 fall) och Syd (-2 fall).

Tabell 2. Konstaterade fall av dödligt våld, uppdelat efter polisregion och antal brott per 100 000 invånare 2010–2015.

År *	Regioner														Hela Landet	
	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen			
	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.	Antal	Antal/ 100' inv.
2010	10	1,1	4	0,5	24	1,1	8	0,8	23	1,2	17	0,9	5	0,6	91	1,0
2011	8	0,9	3	0,3	20	0,9	6	0,6	19	1,0	19	1,0	6	0,7	81	0,9
2012	5	0,6	4	0,5	18	0,8	5	0,5	10	0,5	21	1,1	5	0,6	68	0,7
2013	3	0,3	9	1,0	25	1,1	9	0,9	24	1,3	12	0,7	5	0,6	87	0,9
2014	5	0,6	8	0,9	25	1,1	5	0,5	14	0,7	20	1,1	10	1,2	87	0,9
2015	10	1,1	5	0,6	27	1,2	11	1,0	34	1,7	18	1,0	7	0,8	112	1,1

*Åren 2010–2014 har länen summerats ihop till respektive region för att möjliggöra redovisning bakåt i

tiden. Observera att regioner infördes 2015. För mer information, se avsnittet *Statistikens innehåll och uppbyggnad*.

Genomgång av anmälda brott om dödligt våld

I denna statistik har samtliga polisanmälningar avseende mord och dråp samt vållande till annans död granskats. År 2015 uppgick antalet anmälda brott om mord och dråp till 305, vilket är 12 färre anmälda brott än 2014. Därutöver anmäldes 112 fall av *vållande till annans död* (exklusive de fall som inträffar i trafiken eller på arbetsplatser). Granskningen av anmälningar om vållande till annans död visade att 2 fall avsåg dödligt våld.

Sammantaget visade granskningen av 437⁷ polisanmälningar om mord/dråp eller vållande till annans död att 112⁸ avsåg konstaterade fall av dödligt våld, vilket utgör drygt en tredjedel av de anmälda brotten om mord eller dråp (305 anmälda brott). Nedan redogörs för innehållet i polisanmälningarna om fullbordade mord, dråp, barnadråp eller vållande till annans död.

Tabell 3. Innehållet i polisanmälningar om fullbordade mord, dråp, barnadråp eller vållande till annans död 2015*.

Kategorier	Antal
Dödligt våld i Sverige	112
Oklart om dödligt våld föreligger	13
Brottsplats utomlands	14
Försök, förberedelse eller stämpling till mord/dråp	48
Dubbelregistreringar	45
Övrig händelse, ej dödligt våld	204
Cold case	1
Totalt	437⁹

Utöver de 112 anmälda brotten som avsåg konstaterade fall av dödligt våld, visade granskningen att det vid tidpunkten för studien var *oklart* i 13 fall om det rörde sig om dödligt våld eller inte.

I 14 fall var brottsplatsen *utomlands*. Ärenden där brottet enligt anmälan skett utomlands har inte granskats närmare.

Av de anmälda brotten avsåg 48 fall händelser som borde ha registrerats som försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp istället för som fullbordade brott. Det är en minskning med 18 händelser jämfört med året dessförinnan.

I 2015 års granskning hittades 45 *dubbelregistreringar*. Det är en ökning med 13

⁷ Bruttosiffran inkluderar anmält dödligt våld, vållande till annans död samt ett antal dubletter bland annat på grund av registreringsrutiner och är därför något högre än antalet anmälda brott om mord, dråp, barnadråp eller vållande till annans död i de slutliga tabellerna (305 + 112 anmälda brott).

⁸ 2 fall härrörde, som nämns i stycket ovan, från de 112 anmälningar om vållande till annans död som har granskats.

⁹ Se ovan not 7.

dubbelregistreringar jämfört med 2014.

Resterande anmälda brott (204 brott, eller 47 %) avsåg andra händelser än dödligt våld.

I 1 fall hade brottet ägt rum flera år tidigare än redovisningsåret, och var ett så kallade *cold case*¹⁰. Ärendet har nyanmälts 2015, för mer information se *Statistikens innehåll och uppbyggnad*.

Källor till kodning av polisanmälningarna

Nedan redovisas vilken *huvudsaklig informationskälla* som kodningen av det anmälda dödliga våldet 2015 är baserad på. För mer information om metod och genomförande, se avsnittet *Statistikens innehåll och uppbyggnad*.

Tabell 4. Huvudsaklig informationskälla till kodningen 2015.

Huvudsaklig informationskälla	Konstaterade fall av dödligt våld	Oklart om dödligt våld föreligger	Anmälda brott som begåtts utomlands	Övrig händelse, ej dödligt våld	Totalt
Polisanmälan	0	0	6	24	30
Slutredovisningsuppgift	2	1	8	178	189
Samtal med polis och/eller åklagare	63	14	0	87	164
Domslutsuppgift	9	0	0	0	9
Dom	38	1	0	6	45
Totalt**	112	16	14	295	437*

* Bruttosiffran inkluderar anmält dödligt våld, vållande till annans död samt ett antal dubletter bland annat på grund av registreringsrutiner och är därför något högre än antalet anmälda brott om mord, dråp, barnadråp eller vållande till annans död i de slutliga tabellerna (305 + 112 anmälda brott).

Polisanmälan

Exempel på ärenden som kan kodas endast utifrån informationen på polisanmälan är felregistreringar gällande försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp, samt ärenden där brottsplatsen är utomlands.

För 30 av de totalt 437 (7 %) anmälda brott som granskats 2015 har kodningen byggts på information från polisanmälan. Motsvarande siffror från året dessförinnan är 74 (17 %) anmälda brott.

Slutredovisningsuppgift

Slutredovisningsuppgiften innehåller information om hur förundersökningen har redovisats, vilket innebär att det har fattats beslut om att förundersökning inte ska inledas, förundersökningen läggs ner eller att förundersökningen redovisas till åklagare. I många fall finns tillräcklig information i slutredovisningsuppgiften om beslutet till att förundersökningen inte ska inledas eller läggas ner. Exempel på sådana motiveringar är att uppgifter i anmälan inte ger anledning att anta att brott som faller under allmänt åtal

¹⁰ Ärendet handläggs hos polisen som ett så kallat cold case, eller kallt fall. För mer information se *Statistikens innehåll och uppbyggnad*.

har begåtts eller att gärningen inte är brottslig.

Slutredovisningsuppgiften var 2015 huvudsaklig källa till kodningen för 189 (43 %) fall, vilket är 5 fler fall (+3 %) än året dessförinnan.

Kontakt med polis eller åklagare

Polis eller åklagare kontaktas för att inhämta information i två olika typer av fall, nämligen

- *pågående ärenden* där information från polisanmälan inte räcker till för att bedöma fallet
- *avslutade ärenden* där vare sig information från polisanmälan eller slutredovisningsuppgiften är tillräcklig för att bedöma fallet.

I 164 fall (38 %) har kodningen gjorts efter kontakt med polis och/eller åklagare. Det är 32 (+24 %) fler fall än året dessförinnan. Av dessa 164 fall avsåg 87 fall där dödligt våld inte förelegat, 63 avsåg konstaterade fall av dödligt våld, och för resterande 14 fall gick det inte att bedöma om dödligt våld förelegat eller ej vid tidpunkten för granskningen.

Domslutsuppgift

Brå hämtar information från domslutsuppgifter till Brås statistikdatabas. Domslutsuppgift kan tas fram i de fall där det funnits en skäligen misstänkt person registrerad på brottanmälan. I domslutsuppgiften finns information om huruvida domen vunnit laga kraft alternativt blivit överklagad till överrätt. I de fall en dom i överrätt vunnit laga kraft, kodas den som ett konstaterat fall av dödligt våld om kriterierna för kodningen är uppfyllda.

I 9 fall kodades utifrån domstolsuppgift, vilket är 4 (-31 %) färre ärenden än året dessförinnan.

Dom

I de fall en dom blivit överklagad till överrätt beställer Brå in domen och läser den för att ärendet ska kunna kodas korrekt. Ärendet kodas därefter som *dödligt våld* eller *oklart om dödligt våld föreligger*. I de ärenden Brå inte kan göra en bedömning utifrån informationen i domen, kodas ärendet som *oklart om dödligt våld föreligger*.

38 fall har kodats som konstaterat dödligt våld, utifrån att en eller flera gärningspersoner i tings- eller hovrätten blivit dömda för mord, dråp eller vållande till annans död i kombination med misshandel. I 4 fall bedömde tingsrätten att dödligt våld inte förelåg och ytterligare 2 fall i denna kategori var dubbelregistreringar.

Anmälan avser dödligt våld som begåtts annat år

I 1 fall hade brottet begåtts ett annat år. Ärendet särredovisas eftersom det har anmälts till polisen tidigare år. Preskriptionen för mord och dråp avskaffades 2010 och inom Polisen fattades ett beslut 2012 om att ouppklarade ärenden om dödligt våld bör hållas öppna. Den 1 januari 2015 omvandlades polisens organisation till *en* polismyndighet i Sverige, och de tidigare länspolismyndigheterna upphörde. För att dessa ärenden skulle kunna överföras till den nya Polismyndigheten krävdes att de tekniskt sett nyanmälades i polisens ärendehanteringssystem, vilket innebär att de därmed har inkommit till Brå på nytt. Det gäller ärenden som initialt anmälts mellan 1985 och 1995.

Statistikens innehåll och uppbyggnad

Detta avsnitt beskriver innehållet och uppbyggnaden av statistiken över konstaterade fall av dödligt våld. Varje fall motsvarar en unik individ som har fallit offer för dödligt våld. Ett ärende (polisanmälan) kan dock omfatta flera dödsfall och då räknas varje fall var för sig.

Sedan 2002 tar Brå årligen fram särskild statistik över dödligt våld där man granskat samtliga polisanmälningar avseende fullbordade mord, dråp, inklusive barnadråp samt vållande till annans död (exklusive de fall som inträffar i trafiken eller på arbetsplatser). De anmälda fallen av vållande till annans död undersöks för att kontrollera om det bland dem finns brott som borde ha rubricerats som misshandel med dödlig utgång. Avsikten med statistiken är att kunna presentera ett korrekt antal fall av dödligt våld. Som tidigare nämnts anmäls betydligt fler fall av dödligt våld än vad som faktiskt sker, vilket innebär att statistiken över anmälda brott inte kan användas för att få en uppfattning om det faktiska dödliga våldet.

Klassificering av brott

I samband med att ett brott registreras hos polisen klassificeras brotten i enlighet med regler som utfärdas av Brå i samråd med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Tullverket. Regler för klassificeringen finns i publikationen *Klassificering av brott* som finns på Brås webbplats, www.bra.se. Klassificeringen, som bygger på brottskoder, utgår från gällande lagstiftning och görs utifrån den information som finns om brottet vid anmälningstillfället. Klassificeringen kan även grunda sig på uppgifter om till exempel offer, brottsplats och gärningspersonens tillvägagångssätt. Försök, förberedelse och stämpling¹¹ till brott redovisas i allmänhet som fullbordade brott. Försöksbrotten redovisas separat för mord och dråp.

Grundmaterial och datainsamling

Statistiken över anmälda brott grundar sig på de uppgifter som polis och åklagare registrerar i sina ärendehanteringssystem.

När ett brott kommer till polisens kännedom upprättas en brottsanmälan som läggs in i det nationella ärendehanteringssystemet (RAR). Uppgifterna levereras sedan till Brå. Detsamma gäller uppgifter från åklagarnas och tullens ärendesystem. Hos Brå granskas och bearbetas uppgifterna innan de sammanställs till statistik.

För att sammanställa statistiken över konstaterade fall av dödligt våld, inhämtar Brå kopior på samtliga polisanmälningar och slutredovisningsuppgifter¹² avseende dödligt våld och vållande till annans död som *anmäls till* polisen under ett kalenderår. Datainsamlingen baseras på uppgifter om polisanmält dödligt våld i Brås register för anmälda brott och görs i två omgångar. Under oktober det innevarande kalenderåret görs en första datainsamling baserad på polisanmälningar för perioden januari–september, genom att handlingar begärs ut från polisen. Insamlingen upprepas sedan i januari det efterföljande kalenderåret, avseende perioden oktober–december. Påminnelser går även ut vid två tillfällen om materialet inte kommit in efter en viss tid. När polisanmälningar och slutredovisningsuppgifter kommer in till Brå granskas dessa,

¹¹ Med stämpling (enligt 23 kap. 2 § 2 st. BrB) menas antingen att en person i samråd med någon annan planerar att utföra brottet, eller att en person själv erbjuder sig eller övertalar någon annan att utföra brottet.

¹² Med slutredovisningsuppgift avses ett beslut som avslutar förundersökningen.

och vid behov inhämtas ytterligare information från polis, åklagare eller domstol. För varje fall görs en bedömning av om dödligt våld föreligger eller inte (se följande avsnitt).

Källor till kodning av polisanmälningarna

Bedömningen av om det föreligger dödligt våld eller inte (dvs. den så kallade kodningen) bygger i huvudsak på information från polisanmälningar och slutredovisningsuppgifter, men även andra informationskällor har använts. Det handlar om information som hämtas in genom kontakt med polis, åklagare, domslut i Brås verksamhetsdatabas eller domar som beställs in för kompletterande läsning.

Kodningskategorier

Dödligt våld

Denna kategori innehåller anmälda dödsfall där det med stor sannolikhet är dödligt våld som är dödsorsaken. Informationen har verifierats av i första hand uttag på domslut från överrätt i Brås verksamhetsdatabas, i andra hand tingsrättsdomen och i tredje hand muntlig eller skriftlig information från polis eller åklagare som har handlagt ärendet alternativt är förundersökningsledare.

Oklara fall

Kategorin innehåller de fall där det saknats tillräcklig information för att göra en kvalitetssäker bedömning enligt ovan eller där polisen inte vet vad som har inträffat.

Brottsplats utomlands

Ärenden där brottsplatsen är utomlands ingår enligt definitionen inte i statistiken. Utöver att anmälan är i övrigt korrekt, eftersom polisanmälan innehåller information om brottsplats, kontrolleras den inte närmare och ärenden i denna kategori kan därför innehålla händelser som efter utredning visar sig vara annat än dödligt våld.

Övriga händelser, ej dödligt våld.

Denna kategori kan grovt delas in i fyra undergrupper:

- anmälda brott som avser försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp men som felaktigt registrerats som fullbordade fall av dödligt våld¹³
- dubbelregistreringar som beror på att flera polisanmälningar upprättas för ett och samma fall av misstänkt dödligt våld, vilket innebär att anmälningsstatistiken innehåller dubletter¹⁴
- fall där det är uppenbart att dödligt våld inte föreligger (detta gäller framför allt händelser som anmäls som vållande till annans död)
- dödsfall där brottsutredningarna visat att det inte har förekommit något dödligt våld, utan personen kan ha avlidit genom till exempel självmord, naturlig död, sjukdom, olycka eller alkohol- eller narkotikaförgiftning.

¹³ Det finns särskilda brottskoder för registrering av försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp. Se www.bra.se/klassificeringavbrott för mer information.

¹⁴ Det förekommer att ett ärende ser dubbelregistrerat ut när samma ärendenummer återfinns mer än en gång, men där det rör sig om två, eller fler, offer. Vart och ett av offren kodas då separat, som ett konstaterat fall av dödligt våld. För mer information om antalsräkning i kriminalstatistiken, se publikationen RIF0054 Riktlinjer för antalsräkning av brott, som bland annat finns att hämta på Brås webbplats: www.bra.se/klassificeringavbrott.

Kvalitet och bortfall

Samtliga fall följs så långt det är möjligt genom rättskedjan fram till sju dagar innan statistiken publiceras. Detta innebär sannolikt en viss överskattning av konstaterade fall av dödligt våld. Det beror på att ju längre tid som har gått sedan händelsen inträffade, desto säkrare information finns om fallet, vilket också bekräftas av studier som görs med en längre uppföljningsperiod.¹⁵ Skillnaden mellan den officiella statistiken, som tas fram med en kortare uppföljningsperiod (tre månader), och statistik framtagen med längre uppföljningsperiod är relativt liten och uppgår till 0–6 fall årligen.

Majoriteten av fallen av fullbordat dödligt våld i Sverige kommer till myndigheternas kännedom. Bortfallet kan därför på god grund anses vara mycket litet, men rimligen finns ett visst mörkertal även avseende dessa brott.¹⁶ De ärenden som kommer till polisens eller åklagares kännedom registreras och överförs elektroniskt varje dag till Brås verksamhetsdatabas. I oktober och nästföljande januari görs ett uttag på ärenden med relevanta brottskoder för aktuellt år. Dessa ärenden begärs sedan in från Polismyndigheten för manuell hantering.¹⁷

Uppföljningsperiod

Den officiella statistiken över konstaterade fall av dödligt våld som redovisas här är framtagen utifrån den information som fanns tillgänglig i Brås register över anmälda brott upp till tre månader efter det granskade kalenderårets slut, det vill säga i slutet av mars året därpå. Omständigheter som framkommer senare och som kan innebära att bedömningen av vissa ärenden förändras kommer inte med i studien och därmed inte heller i statistiken. Ett exempel på en sådan situation kan vara att tingsrättens dom överklagas och ändras i högre instans.

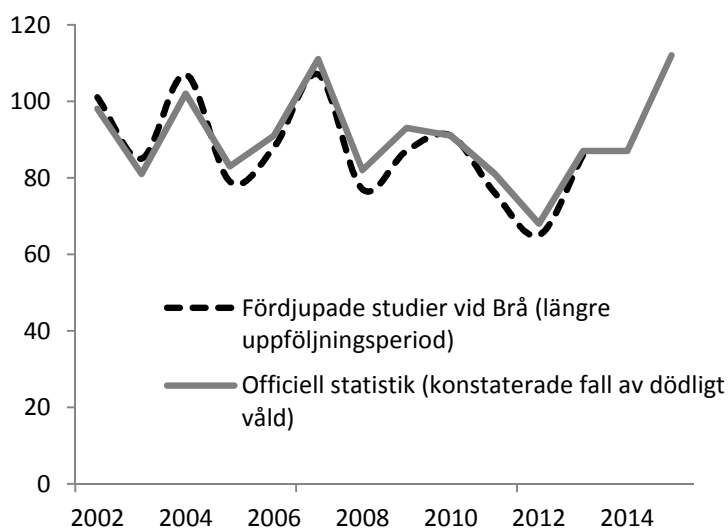
Utöver denna genomgång av *konstaterade fall av dödligt våld* genomför Brå även fördjupade studier av det dödliga våldet, inom ramen för olika projekt. I dessa studier är uppföljningsperioden längre än tre månader, vilket innebär att de generellt sett bygger på mer tillförlitlig information. Den största skillnaden är att de fördjupade studierna i större utsträckning utgår från domstolarnas domar.

Vid en jämförelse av statistiken över konstaterade fall av dödligt våld 2002–2015 med fördjupade studier som är framtagna med längre uppföljningsperiod, visar det sig att de oftast innehåller något färre fall än den officiella statistiken. Skillnaderna är små – differensen varierar mellan 0 och 6 fall per år, se *figur 4*.

¹⁵ Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014. En beskrivning av utvecklingen med särskilt fokus på skjutvapenvåldet*. Rapport 2015:24.

¹⁶ Samma som ovan.

¹⁷ År 2014 saknades handlingar i 6 ärenden dagen före publicering, vilket troligtvis berodde på den omfattande omorganisering som polisen gick igenom när 21 länsmyndigheter skulle bli en myndighet.

Figur 4. Jämförelse mellan konstaterade fall av dödligt våld och studier framtagna med längre uppföljningsperiod än 3 månader, 2002–2015.

Tekniska förändringar

Under åren 1991–1995 infördes successivt en datoriserad anmälningsrutin vid polismyndigheterna, Rationell anmälningsrutin (RAR). En effekt är att det i kategorin fullbordade mord, dråp samt misshandel med dödlig utgång nu registreras fler fall som inte är brott utan till exempel kan vara naturlig död, olyckshändelse eller överdos av narkotika, vilket leder till ett ökat antal registreringar.

Regional fördelning

Statistiken över anmälda brott redovisas för hela landet och per polisregion, vanligtvis där brotten anmäls, samt per kommun där brottet är begånget. Vissa brott kan sakna uppgift om kommun, och då redovisas brotten bara per polisregion.

Från och med den 1 januari 2015 har polisen omorganiserats, vilket innebär att de 21 länsmyndigheterna har omvandlats till en myndighet, indelad i sju regioner. Dessa sju polisregioner har helhetsansvar för polisverksamheten inom ett angivet geografiskt område. Från och med 2015 redovisas statistiken efter de sju regionerna i stället för, som tidigare, efter län.

I figur 5 och tabell 4 nedan redovisas de nya polisregionerna, vilka län som ingår i respektive region samt befolkningmängden i regionerna.

Figur 5. Länsindelning i de nya polisregionerna.

Tabell 5. De nya polisregionerna, tillhörande län och befolkningsmängd.

Polisregion	Län som ingår i de nya polisregionerna	Befolkningsmängd 2015
Nord	<ul style="list-style-type: none"> • Jämtland • Norrbotten • Västerbotten • Västernorrland 	884 000
Mitt	<ul style="list-style-type: none"> • Gävleborg • Uppsala • Västmanland 	900 000
Stockholm	<ul style="list-style-type: none"> • Stockholm • Gotland 	2 290 000
Öst	<ul style="list-style-type: none"> • Jönköping • Södermanland • Östergötland 	1 080 000
Väst	<ul style="list-style-type: none"> • Halland • Västra Götaland 	1 960 000
Syd	<ul style="list-style-type: none"> • Kalmar • Blekinge • Kronoberg • Skåne 	1 890 000
Bergslagen	<ul style="list-style-type: none"> • Dalarna • Värmland • Örebro 	848 000

Tabellbilaga

I denna bilaga presenteras tabeller över konstaterade fall av dödligt våld. Tabellerna finns även att ladda ner på Brås webbplats: www.bra.se.

Tabell 20

Hela landet

Konstaterade fall av dödligt våld¹, åren 2002–2015.

År	Antal konstaterade fall
2002	98
2003	81
2004	102
2005	83
2006	91
2007	111
2008	82
2009	93
2010	91
2011	81
2012	68
2013	87
2014	87
2015	112

Tabell 21

Hela landet

Konstaterade fall av dödligt våld¹, efter kön, åren 2011–2015.

År	Antal konstaterade fall		Totalt
	Kvinna	Man	
2011	25	56	81
2012*	21	46	68
2013	26	61	87
2014	25	62	87
2015	29	83	112

¹Med *dödligt våld* avses fullbordade mord, dråp, barnadråp och misshandel med dödlig utgång. Fall som av rättsväsendet bedömts som nödvärn undantas. Med konstaterade fall avses anmälda brott om dödligt våld (dödsfall) där man kunnat konstatera att det med stor sannolikhet är dödligt våld som är dödsorsaken. Med fall avses unika individer som fallit offer för dödligt våld. Endast fall där gärningen har begåtts i Sverige och har anmälts till polisen eller annan brottsutredande myndighet ingår i statistiken.

Tabell 22**Hela landet****Konstaterade fall av dödligt våld¹, efter användning av skjutvapen, åren 2011–2015.**

År	Antal konstaterade fall						Samtliga fall
	Skjutvapen			Ej skjutvapen			
	Totalt	Man/pojke	Kvinna/flicka	Totalt	Man/pojke	Kvinna/flicka	
2011	17	16	1	64	40	24	81
2012	17	14	3	50	32	18	68
2013	26	21	5	61	40	21	87
2014	28	25	3	59	37	22	87
2015	33	31	2	79	52	27	112

Tabell 23**Regioner****Konstaterade fall av dödligt våld¹, år 2015.**

Region	År 2015
Region Nord	10
Region Mitt	5
Region Stockholm	27
Region Öst	11
Region Väst	34
Region Syd	18
Region Bergslagen	7
Hela landet	112

¹Med *dödligt våld* avses fullbordade mord, dråp, barnadråp och misshandel med dödlig utgång. Fall som av rättsväsendet bedömts som nödvärn undantas. Med konstaterade fall avses anmälda brott om dödligt våld (dödsfall) där man kunnat konstatera att det med stor sannolikhet är dödligt våld som är dödsorsaken. Med fall avses unika individer som fallit offer för dödligt våld. Endast fall där gärningen har begåtts i Sverige och har anmälts till polisen eller annan brottsutredande myndighet ingår i statistiken.